

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליטי"א

לרפואת הרב אברהם אבא בן בריינדל חנה

וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם" - מדוע מסרב ה' לתחנוני משה ומה ניתן ללמוד מכך?

הרב שרון אהרנרייך

אחת הטרגדיות הגדולות של סיפור יציאת מצרים מגיעה בפרשתנו לסיומה המוחלט. משה המנהיג הנערץ שמסר את נפשו על עמו למען הביאו אל הארץ המובטחת, נענה בשלילה על בקשתו להיכנס אליה. אותו משה, שבתפילתו הצליח לבטל את גזרת ההשמדה של עם ישראל, כמה פעמים, במהלך נדודי המדבר, לא הצליח לבטל את הגזרה שלא ייכנס לארץ. ואנו עומדים תמהים, ושואלים מדוע? והאם כדאי היה אותו חטא, או יותר נכון טעות של מי מריבה לעשות עוול כזה למשה רבנו? האם אין לחטא זה מחילה?

רבים מהפרשנים ניסו להסביר את חטאו של משה במי מריבה וככל שרבים ההסברים כך גדלה התחושה שאין "קייס" אמיתי על מנת להעניש את משה בעונש כל כך חמור.

אולי הפתרון לשאלה גדולה זו, מדוע ה' מתעקש שלא להכניס את משה לארץ, טמון במילה אחת שאומר משה בפרשתנו כהסבר לכך שלא נכנס אל הארץ.

כבר בתחילת נאומו של משה בפרשה הקודמת, כאשר הוא מזכיר את חטא המרגלים ועונשם שלא להיכנס לארץ הוא מזכיר גם את עונשו שלא ייכנס אל הארץ. משה מאשים את עם ישראל שגרמו לכך שלא ייכנס אל הארץ: "גַם בִּי הִתְאַנַּף ה' בְּגִלְלֵכֶם לֵאמֹר גַּם אֶתָּה לֹא תָבֵא שָׁם". המילה 'בגלל' מבטאת קשר של סיבה ותוצאה. הסיבה שה' לא מאפשר לי להיכנס נגרמה על ידכם. נראה מכאן כי משה מאשים את ישראל בטרחנות ובתלונה של מי מריבה שגרמה לו לעשות דבר לא נכון שבעקבותיו הוא נענש שלא להיכנס לארץ.

אולם בפרשתנו כאשר משה מסביר את סירובו של ה' לענות לתחנוניו הוא משתמש במילה אחרת: "וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי". המילה 'למען' מבטאת איזו תכלית עתידית לעומת המילה 'בגלל' שמבטאת תוצאה נסיבתית ממשהו שהיה בעבר.

במילה זו פותח לנו משה פתח להבין שסירובו העיקש של ה' לכניסתו לארץ אינה נובעת רק מחטאו של משה במי מריבה אלא יש כאן משהו עמוק ועקרוני שלמען עם ישראל לא נכון שמשה יכנס אל הארץ. זו כנראה גם הסיבה שה' אוסר על משה להמשיך לדבר אליו עוד בנושא הזה. שתוק, אומר לו ה', אין טעם לכל הדיבורים שלך, אתה לא לגמרי מבין, יש כאן משהו הרבה יותר גדול שלא מאפשר לך להיכנס אל הארץ.

מה הסיבה שלמענה משה נאלץ לוותר על כניסתו האישית לארץ ישראל?

קיבוץ כפר עציון, ד"נ צפון יהודה 90912 | (ע"ר) 580082915 | אתר: www.makor-c.org

טל. 02-9934810 | פקס. 02-9934812 | דוא"ל: makor.c@gmail.com

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליטי"א

הכניסה של ישראל לארצם יש בה ממד של גאולה, של הגעה אל התכלית, של סיום הסיפור של יציאת מצרים. מנקודת מבט כזו אי כניסתו של משה נראית כפספוס שלא ניתן להכילו, כאדם שהלך את כל הדרך ולא הגיע אל סיומה.

אולם במבט מעמיק יותר הכניסה לארץ היא רק תחילתו של התהליך הארצי של בניית האומה, תחילתה של מסכת חיים טבעית, אנושית, שבמהלכה צריכה האומה להגיע אל ה' בכוחות עצמה.

דור המדבר חווה את הנוכחות של ה' באופן אינטנסיבי וכפוי, לא הייתה בחירה, הייתה תלות מוחלטת של העם באלוקיו ואף במנהיגותו של משה שנשא אותם בחיקו "כְּאִשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמִן אֶת הַיָּדָיִם".

בכניסה לארץ לוקח אלוקים צעד אחד אחורה. הארץ היא אמנם ארצו של ה', אשר עיניו בה מראשית שנה ועד אחריתה, אך נוכחותו מוסתרת בלבושים רבים. התרחקות זו היא המאפשרת לעם לחיות חיים עצמאיים שמתוכם תתאפשר בחירה אמיתית באלוקים ללא כפייה. התרחקות זו המאפשרת את הבחירה באלוקים, מעניקה בהכרח גם את היכולת שלא לבחור בו, כפי שאומר ה' למשה בהמשך הספר: "הֲנָךְ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וַיִּזְכְּרוּ אֲחֵרֵי אֱלֹהֵי נְכַר". בכניסה לארץ מתחיל בעצם מסעו העצמי של עם ישראל לברר את זהותו ולבנות את עצמו על מנת שיוכל לזכות לגאולת אמת כאן בארץ. מסע שנמשך בעצם כבר 3000 שנה.

כשם שאלוקים היה צריך ללכת צעד אחורה על מנת לאפשר את התפתחות החיים העצמאיים בארץ ישראל, כך משה שליחו הנאמן של אלוים היה צריך ללכת צעד אחד אחורה ולפנות את מקומו. אותו מנהיג אינטנסיבי שנושא אותם כאומן הנושא תינוק אינו מתאים לגיל ההתבגרות של עם ישראל. אותו מנהיג שהביא לעם ישראל את התורה שבכתב, נוכחותו תפריע להתפתחותה העצמית של התורה שבעל פה.

משה אמנם לא נכנס אל הארץ אבל כמו חוזה גדול הוא גם אינו מתנתק ממנה. משה עולה אל ראש הפסגה וצופה למרחוק. הוא לא יכול להיות חלק מהתהליך העתידי של הבניין, אבל הוא מלווה את המסע מלמעלה "כל מה שעתידי תלמיד ותיק לחדש, נאמר למשה מסיני". משה עומד וצופה ורואה את ר' עקיבא, אבי התורה שבעל פה, דורש בתורתו תילי תילים של הלכות, והוא אינו מבין, אך נחה דעתו כאשר הוא רואה שהדברים מקושרים אל תורתו שנאמרה בסיני.

היכולת הזו לשחרר את בן טיפוחך, את הילד שגידלת, את התלמיד שלימדת, לעמוד למרחוק, לצפות ולאפשר לו לצעוד לבד, למרות שאתה יודע שהוא ימעד בדרך, היא לעיתים קשה מנשוא. לתת לשתיל שנטעת להמשיך לצמוח לבד, לעיתים אף אם לא תזכה לקטוף את הפירות בעצמך, זו משימה בהחלט לא פשוטה. אולם יכולת זו הינה חיונית להתהוות תהליך של התבגרות וצמיחה עצמית. בתהליך החינוך מגיע השלב שבו עלינו לשחרר

קיבוץ כפר עציון, ד"נ צפון יהודה 90912 | (ע"ר) 580082915 | אתר: www.makor-c.org

טל. 02-9934810 | פקס. 02-9934812 | דוא"ל: makor.c@gmail.com

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליטי"א

את האחיזה ולתת לנער/ה להתמודד בעצמם ולבנות את אישיותם, גם אם מידי פעם ימעדו בדרך. ברגע השחרור אנו נותנים את ברכת הדרך, ואף צופים מרחוק וממשיכים להוות מקור השראה ותמיכה.

ספר דברים ונאומיו של משה ערב כניסתם של בני ישראל לארץ הם רגע השחרור של משה רבנו. הם דברי ההכנה לקראת מציאות חיים שבה נוכחותם של אלוקים ומשה תהיה נסתרת. משה נפרד מהעם מתוך מודעות לכך שבתהליך זה יהיו רגעים שבהם עם ישראל יתרחק, ישכח את ה' ויתלה את כוחו בעוצם ידו.

שזכה לבחור נכון. ולאפשר גם לילדנו את יכולת הבנייה והבחירה בדרכם.

שבת שלום.